

Visienota

Jeugdbeleid Oostzaan

2016-2020

Visie Jeugdbeleid Oostzaan 2016-2020

Ieder kind in Oostzaan krijgt de mogelijkheid op te groeien in een veilige en gezonde omgeving. Ieder kind krijgt zo de ruimte zich te ontwikkelen tot een volwassene, die zelf bepaalt en zelf verantwoordelijk is voor zijn zelfstandig functioneren in de maatschappij.

De gemeente Oostzaan werkt daartoe samen met ouders, kinderen en partners. We helpen elkaar de juiste verbindingen te leggen.

Voorwoord

Met genoegen bied ik u hierbij de visienota Jeugdbeleid 2016 - 2020 van de gemeente Oostzaan aan. Het gaat best goed met onze Oostzaanse jeugd! Dat blijkt uit diverse onderzoeken. Wel zijn er zaken, die verbeterd kunnen worden en onze aandacht vragen.

Na een intensief en interactief proces, waarbij vele professionals, inwoners (vooral ouders én jongeren) uit Oostzaan betrokken zijn geweest, is een aantal aandachtspunten gesignaleerd. Deze punten hebben geleid tot het vaststellen van ambities en speerpunten, die in de komende 4 jaar bij moeten dragen tot het oplossen van deze punten. We gebruiken daarvoor de BSL methode. Deze methode biedt ruimte om in deze snel veranderende tijd onze ambities en speerpunten te kunnen aanpassen als dat nodig is. De gemeente Oostzaan heeft daarbij de volgende visie op het jeugdbeleid.

Visie

Ieder kind in Oostzaan krijgt de mogelijkheid op te groeien in een veilige en gezonde omgeving. Ieder kind krijgt zo de ruimte zich te ontwikkelen tot een volwassene, die zelf bepaalt en zelf verantwoordelijk is voor zijn zelfstandig functioneren in de maatschappij.

De gemeente Oostzaan werkt daartoe samen met ouders, kinderen en partners. We helpen elkaar de juiste verbindingen te leggen.

Tot slot wil ik hierbij mijn dank uitspreken aan een ieder, die een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van deze nota.

Tine Schaafsma-Buijs
Wethouder Jeugd
Maart 2016

Inhoud

1	Samenvatting	3
2	Inleiding	4
2.1	Methode	5
2.2	Gebruik van definities	5
2.3	Afbakening	6
2.3.1	Samenvatting afwegingen ten aanzien van de afbakening	7
3	Analyses	8
3.1	Cijfers CBS.....	8
3.2	Emovo	8
3.3	Interviews	9
4	Speerpunten en ambities	10
4.1	Integraal jongerenwerk	10
4.2	Behoeftegericht werken / aansluiten bij Oostzaanse cultuur	12
4.3	Positioneren / profileren van het Centrum Jong	13
4.4	Focus op preventie	14
4.4.1	Maximaal benutten van preventief aanbod	14
4.4.2	(V)echtscheidingen	14
4.5	Grip op ontbrekend doelgroepenbeleid	16
4.5.1	Jongeren die 18+ zijn (verlengde Jeugdzorg).....	16
4.5.2	Kinderen die behandeling volgen bij een JGGZ instelling (reiskostenvergoeding)	17
5	Bewaken voortgang en financiële middelen.....	18
5.1	Bewaken voortgang	18
5.2	Financiën.....	18
6	Conclusie en beslispunten	19
7	Slotwoord	20
	Bijlage 1 – Mogelijke gevolgen van echtscheiding voor het kind.....	21

1 Samenvatting

Door de invoering van de Jeugdwet (01-01-2015) is het (daarvoor) bestaande Jeugdbeleid bij de gemeenten in een ander daglicht komen te staan. Om invulling te geven aan de nieuwe taken is eind 2014 een beleidsplan opgesteld 'Beleidsplan Jeugdhulp 2015-2017'. Hierin zijn de kaders en contouren van de jeugdzorgketen bepaald en vastgesteld. De nota die nu voor u ligt is daar complementair aan. Er is gekozen voor een visienota. Deze visienota heeft een focus op speerpunten en ambities die de wettelijke verplichtingen overstijgen. De volgende onderdelen zijn in dit beleidsplan opgenomen:

Inleiding

Bij de inleiding komen de volgende onderdelen aan bod:

- De visie van de gemeente Oostzaan op het Jeugdbeleid.
- De elementen, die hebben geleid tot de totstandkoming van de speerpunten en ambities.
- De methode die wordt gebruikt om speerpunten en ambities te realiseren.
- Het gebruik van definities.
- De afbakening.

Analyses

Door middel van het maken van analyses is onderzocht wat de verschillende monitoren aangeven en waar de behoefte ligt van stakeholders (partners, inwoners, huisartsen, onderwijs, kerken enz.). Op basis daarvan zijn de speerpunten en ambities tot stand gekomen.

Speerpunten en ambities

Deze speerpunten en ambities zijn complementair en volgend aan de contouren die zijn geschetst in het 'Beleidsplan Jeugdhulp 2015-2017' en het document 'Koers in het sociaal domein'. De speerpunten en ambities zijn:

1. Integraal jongerenbeleid
2. Behoeftegericht werken / aansluiten bij Oostzaanse cultuur
3. Positionering/profilering van Centrum Jong
4. Focus op preventie
5. Grip op ontbrekend doelgroepenbeleid

Bewaking van voortgang en financiën

Voor een deel kunnen de beoogde resultaten worden bereikt met de huidige ambtelijke inzet, bijv. door regie voeren en/of monitoren van de voortgang. Voor een ander deel kan dat niet. Omdat we snel willen starten wordt voorgesteld om voor 2016 een incidenteel werkbudget van € 10.000 en vanaf 2017 een structureel werkbudget van € 20.000 in te zetten. Het is daarbij van belang om op te merken dat wij daarbij afhankelijk zijn van rijksbudgetten. Als gedurende de looptijd van dit beleidsplan wordt besloten op de budgetten te korten, kan dat bijstelling van de ambities betekenen.

Conclusie en beslispunten

De gemeenteraad geeft met de vaststelling van dit document de speerpunten en ambities aan voor de wijze waarop Oostzaan de komende vier jaar het Jeugdbeleid verder gaat inrichten en uitvoeren. Voor een goed overzicht vatten wij in hoofdstuk 8 de beslispunten uit de nota samen, waarmee bij de vaststelling wordt ingestemd.

Slotwoord

Doordat bij het opstellen van deze nota vele partijen zijn betrokken, kon een goed beeld worden gevormd van de uitdagingen en kansen die er liggen. Met deze nota wordt de kans aangegrepen de verschillende speerpunten en ambities te realiseren en de integrale aanpak verder te versterken.

2 Inleiding

De visie op het Jeugdbeleid van de gemeente Oostzaan is:

Ieder kind in Oostzaan krijgt de mogelijkheid op te groeien in een veilige en gezonde omgeving.

Ieder kind krijgt zo de ruimte zich te ontwikkelen tot een volwassene, die zelf bepaalt en zelf verantwoordelijk is voor zijn zelfstandig functioneren in de maatschappij.

De gemeente Oostzaan werkt daartoe samen met ouders, kinderen en partners. We helpen elkaar de juiste verbindingen te leggen.

Deze nota formuleert ambities en speerpunten en daaruit voortvloeiende beslispunten die aan bovenstaande bijdragen. Hoe zijn we tot deze speerpunten en ambities gekomen?

De gemeentelijke taken voor de komst van de Jeugdwet waren beperkt tot (o.a.) preventieve taken en lokaal jeugd- en jongerenbeleid. In de voorbereiding op de nieuwe jeugdtaken zijn, in verschillende documenten, werkwijzen en uitgangspunten reeds vastgelegd en door de raad bekrachtigd. Het gaat om de volgende documenten:

- 'Visie op de decentralisatie jeugdzorg';
- 'Ontwikkelopgaven Decentralisatie jeugdzorg'; en
- 'Projectplan Proeftuin Jeugdteam Oostzaan-Wormerland'.

Deze documenten benoemen een aantal pijlers voor het gemeentelijk beleid. Deze pijlers zijn:

- preventie;
- eigen verantwoordelijkheid gericht op zelfredzaamheid; en
- integrale benadering en effectieve voorzieningen.

Bovenstaande pijlers zijn nog eens nader bekrachtigd in en van samenhang voorzien met de andere decentralisaties in het document 'Koers in het sociale domein'.

De accenten in deze documenten liggen op de 'transformatie'. De nota 'Beleidsplan Jeugdhulp Oostzaan 2015-2017 heeft vervolgens invulling gegeven aan de wettelijke verplichtingen die bepaald zijn in de Jeugdwet. Het gaat in op de aspecten rond sturing, inkoop, toegang tot de Jeugdhulp, de samenwerking van de gehele jeugdzorgketen en de rol van de gemeente. Hiermee is de bestaande basis voor de nieuwe jeugdtaken gelegd. Dit beleid is daar complementair aan. Er is derhalve kritisch gekeken naar:

- welke specifieke ambities heeft de gemeente Oostzaan ten aanzien van jeugd;
- welke speerpunten en behoeften worden aangegeven door stakeholders en partners; en
- welk (aangrenzend / aanpalend) Jeugdbeleid is er in andere stukken reeds beschreven.

Verder is er in deze nota aandacht voor de verbeterpunten die zijn gegeven in de evaluatie van de Jeugdnota 2009-2013. Destijds was er behoefte de effectiviteit van het jeugdbeleid te evalueren. De aanbevelingen zijn samen te vatten in:

1. Er dienen inhoudelijke keuzes te worden gemaakt, waarbij een logische vertaling wordt gemaakt naar de uitvoering in termen van organisatie, middelen en instrumenten.
2. Bekijk opnieuw de rol van de gemeente binnen het jeugdbeleid, specifiek het jeugd- en jongerenwerk. Onderwerpen als sturing, controle en samenwerking zijn van belang.
3. Heb aandacht voor het consulteren van partners op de verschillende onderwerpen, op uitvoeringsniveau en politiek bestuurlijk niveau.

Deze aanbevelingen zijn in verschillende stukken reeds verwerkt. Naar aanleiding van de evaluatie is de Herijking op jongerenbeleid (doelgroep jongeren 12 tot 18 jaar) geschreven. Hierin zijn punt 1 en 2 meegenomen. In het beleidsplan Jeugdhulp is eveneens de rol van de gemeente uitvoering beschreven. Deze nota borduurt daar op voort en heeft de derde aanbeveling meegenomen middels de interne en externe analyse.

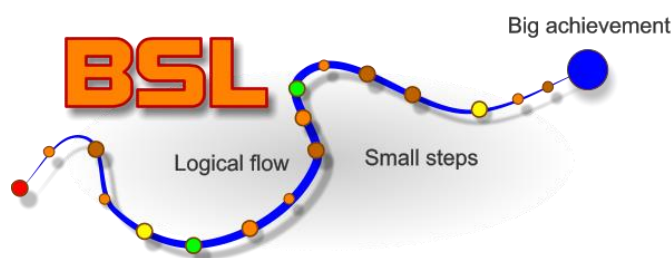
2.1 Methode

Op de vijf speerpunten en ambities wordt in dit hoofdstuk de BSL methode toegepast. Dit verdient een toelichting. Traditioneel worden doelstellingen vaak SMART geformuleerd. Hier kleven echter nadelen aan. Op het moment dat je de doelstelling formuleert, maak je een inschatting hoe de situatie over een bepaalde periode zal zijn. Je doet als het ware een voorspelling over de toekomst. Als de wereld om je heen niet of nauwelijks verandert, is dit acceptabel. Verandert de wereld snel (zoals steeds vaker en zeker in het sociaal domein het geval is), dan is de SMART geformuleerde doelstelling niet het juiste middel. De doelstellingen worden vaak ingehaald door de tijd. Nastreven van de oorspronkelijke doelstellingen kan daarom inefficiëntie veroorzaken. Veranderingen in de interne of externe context van je organisatie maken het noodzakelijk dat je flexibel blijft. Op die manier kun je tijdig anticiperen of reageren op veranderingen. In deze visienota kiezen we daarom voor het formuleren van de speerpunten en ambities voor langere termijn met behulp van de BSL methode (hierop wordt één uitzondering gemaakt, dit wordt toegelicht in paragraaf 4.5.2). BSL staat voor:

- ✓ Big achievement (grootse prestatie)
- ✓ Small steps (kleine stapjes vooruit)
- ✓ Logical flow (logische volgorde)

De methode gaat uit van het realiseren van 'de grootse prestatie'. Daarin wordt de visie omschreven en dit heeft als doel om met energie en enthousiasme aan de 'big achievement' te beginnen. Deze grootse prestatie wordt in algemene termen omschreven. Het geeft 'slechts' een globale richting aan je activiteiten en laat ruimte voor variatie. Vervolgens omschrijven kleine stappen het te bewandelen pad. Na elke stap wordt de situatie opnieuw beoordeeld en de volgende stap bepaald. Daardoor ontstaat een logische volgorde van activiteiten. Een logische volgorde is vaak niet de snelste weg, maar de weg van de minste weerstand.

De afbeelding illustreert de methode duidelijk. Er is geen duidelijk pad en soms zijn omwegen nodig om het gewenste doel 'the big achievement' te bereiken.

2.2 Gebruik van definities

Qua vorm is opgemerkt dat in diverse aanpalende beleidsstukken verschillende termen worden (of werden) gebruikt die ongeveer dezelfde lading dekken. Dit zorgt voor verwarring. Om deze verwarring te beslechten, wordt voorgesteld de volgende definities en daarbij horende beleidsstukken te hanteren. Zodra de gelegenheid zich voordoet zal worden gekeken de onderdelen te integreren tot één beleidsdocument en waar mogelijk / wenselijk eveneens aanpalend beleid nader te harmoniseren.

Definitie / beleidsstuk	Toelichting
<i>Jeugdhulp</i>	Jeugdhulp is breed gedefinieerd. Het omvat de ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en hun ouders bij alle denkbare opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen. Hieronder valt zowel een vorm van ambulante hulp als een verblijf bij pleegouders, hulp in een medisch kinderdagverblijf, psychiatrische zorg, begeleiding en persoonlijke verzorging bij een beperking. Preventie en de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering vallen niet onder het begrip jeugdhulp. Niettemin is de gemeente daar in het nieuwe stelsel wel verantwoordelijk voor.
<i>Jeugdbeleid</i>	Jeugdbeleid is complementair aan de wettelijke verplichtingen die zijn uitgewerkt in het beleidsplan Jeugdhulp. Het gaat in op de lokaal te realiseren ambities en kan betrekking hebben op een breed scala aan onderwerpen, zoals: gezondheid, (emotionele) veiligheid, onderwijs, huisvesting, jongerenwerk etc.

2.3 Afbakening

Onderstaand overzicht laat zien aan welke onderwerpen en wettelijke eisen reeds invulling is gegeven.

Omschrijving	Kenmerken	Looptijd
<i>Beleidsnota Jeugdhulp*</i>	Wettelijke taak	2015-2017
<i>Verordening Jeugdhulp Oostzaan</i>	Wettelijke taak	2015-onbepaald
<i>Perspectief Jeugdteam Oostzaan Wormerland</i>	Aanpalend beleidsstuk	2015-2016
<i>Herijking Jongerenbeleid (doelgroep 10-18 jaar)</i>	Aanpalend beleidsstuk	2013-2015
<i>Armoedebeleid</i>	Aanpalend beleidsstuk	In ontwikkeling
<i>Gezondheidsbeleid</i>	Aanpalend beleidsstuk	2014-2016
<i>Handhavingsbeleid toezicht kinderopvang</i>	Aanpalend beleidsstuk	Doorlopend
<i>Koers in het sociaal domein</i>	Overkoepelend beleidsstuk	Doorlopend
<i>Ontwikkelopgaven Decentralisatie jeugdzorg</i>	Aanpalend uitvoerend beleid	Doorlopend
<i>Integraal veiligheidsplan Oostzaan</i>	Aanpalend beleidsstuk	2015-2018
<i>Persoonsgerichte aanpak</i>	Aanpalend uitvoerend beleid	Doorlopend
<i>Participatiewet</i>	Aanpalend beleidsstuk	2014-onbepaald
<i>Cultuurnota</i>	Aanpalend beleidsstuk	In ontwikkeling
<i>Brede school</i>	Aanpalend uitvoerend beleid	Doorlopend
<i>Subsidiebeleid peuterspeelzalen</i>	Aanpalend uitvoerend beleid	Doorlopend
<i>Integraal ouder kind centra (IKC)</i>	Aanpalend uitvoerend beleid	Doorlopend
<i>Convenant leerplicht</i>	Aanpalend uitvoerend beleid	Doorlopend
<i>Speelplekkenbeleid*</i>	Aanpalend uitvoerend beleid	Doorlopend
<i>Leerlingenvervoer*</i>	Aanpalend uitvoerend beleid	Doorlopend

* Deze worden nader toegelicht.

Beleidsnota Jeugdhulp

Deze nota is ter voorbereiding op de wettelijke taken geschreven. Hierin zijn de (o.a.) volgende (inhoudelijke) onderdelen opgenomen.

- Hulpverlening door Jeugdteam
- Rol Jeugdteam en toegang tot de gespecialiseerde hulp
- Persoongebonden budgetten
- Regionale samenwerking
- Aansluiting drang en dwang
- Veilig thuis (huiselijk geweld en kindermishandeling)
- Kleine doelgroepen Jeugd
- Kwaliteit en toezicht jeugdhulp
- Participatie van ouders en jeugdigen
- Cliëntondersteuning, vertrouwenspersoon en klachtenprocedure

De nota gaat eveneens in op, verantwoording, financiering vanuit het Rijk (budget, bezuiniging, bekostiging, contractbeheerbeleid, enz).

Speelplekken beleid

Het (uitvoerende) speelplekkenbeleid sluit niet voldoende aan op de visie die in de verschillende overkoepelende stukken is geschreven. De gemeentelijke interactie is wat betreft speelplekken op dit moment beperkt tot onderhoud en gaat bijvoorbeeld niet uit van eigen initiatief van inwoners.

Leerlingenvervoer

Het leerlingenvervoer is aan herziening toe. De wettelijke kaders zijn met invoering van de Wet Passend Onderwijs gewijzigd en de verordening en beleidsregels dienen daarop te worden aangepast.

Na ambtelijke afstemming is bepaald dat het speelplekkenbeleid en het leerlingenvoer niet in deze nota aan bod zullen komen. Het volgende punt gaat hier verder op in. Ook is, eveneens na ambtelijke afstemming, besloten dat onderstaande onderwerpen in andere nota's dan deze jeugdnota (uitgebreider) aan bod zullen komen.

Onderwerp

Sturing en inkoop (inclusief preventie), toegang Jeugdhulp / zorg.
Overgewicht bij kinderen
Armoede onder kinderen
Verlengde Jeugdzorg
Werkloosheid onder jongeren

Primair in

Beleidsnota Jeugdhulp
Gezondheidsnota
Armoedebeleid
Beleidsnota WMO
Participatiewet

2.3.1 Samenvatting afwegingen ten aanzien van de afbakening

Inhoudelijk zijn de volgende punten bepalend bij de afbakening van deze nota.

- De wettelijke taken omtrent Jeugdhulp en de koers van het jeugdhulpbeleid zijn beschreven in het beleidsplan Jeugdhulp. Het beleidsplan heeft een looptijd van 2 jaar en wordt eind 2016 geactualiseerd. Ook de verordening wordt opnieuw bekeken. Daarom wordt in dit stuk niet ingegaan op alles wat met de toegang, sturing en inkoop te maken heeft. Dit stuk is complementair aan de koers en doelstellingen.
- De Herijking Jongerenbeleid 2014 diende na twee jaar te worden geëvalueerd. Door de interne en externe analyse in dit beleidsplan, is daarmee invulling gegeven aan de geplande evaluatie. In paragraaf 4.1 is de visie voor langere termijn omschreven waarbij eveneens aandacht is voor jongerenoverlast en veiligheid. In 2016 wordt separaat een collegevoorstel geschreven voor verdere praktische opzet en uitvoering van een jeugdhonk.
- In verschillende nota's is of wordt (aanpalend) jeugdbeleid reeds uitgewerkt. Het gaat dan vooral om het beleidsplan Jeugdhulp, het armoedebeleid, gezondheidsbeleid, de participatiewet en het WMO beleid.
- Veel taken van de gemeente kennen een doorlopend uitvoerend karakter. Dit gaat bijvoorbeeld over het beleid rondom de brede school, het IKC, het convenant leerplicht of over beleid omtrent handhaving en toezicht kinderopvang. Uiteraard kunnen aandachtspunten worden geformuleerd, maar gezien de doorlopende ambtelijke inzet op deze dossiers zijn (eventuele) ambities op deze dossiers reeds geborgd.
- Door wijziging in de koers van de gemeente (meer aanspreken eigen kracht van inwoners) is er behoefte aan een andersoortige werkwijze ten aanzien van de beleidsontwikkeling. Er vindt momenteel een herijking plaats van die werkwijze. Bij o.a. het opstellen van het speelplekkenbeleid zal een nieuwe, meer interactieve en vraaggerichte werkwijze worden toegepast.
- Gezien de complexiteit van het leerlingenvervoer, staat hiervoor in 2016 een herijking gepland.

Samengevat zijn we gekomen tot de volgende thematische afbakening van de nota.

- Deze nota gaat niet in op alles wat met sturing en inkoop heeft te maken ten aanzien van de wettelijke taken van de Jeugdwet.
- Deze nota gaat niet in op bestaand aanpalend jeugdbeleid.
- Deze nota is geen voortzetting van het 'oude' jeugdbeleid. Deze taken waren beperkt. Deze nota is complementair aan de nieuwe taken en reeds ingeslagen wegen.

Tot slot wordt in deze nota enkele malen verwezen naar de rol van communicatie. Hier wordt echter geen aparte paragraaf aan gericht. Communicatie wordt (waar nodig) nauw betrokken bij het realiseren van de doelstellingen en sluit aan bij de visie die voor het Sociaal Domein is geformuleerd.

3 Analyses

Uit verschillende monitoren blijkt dat het goed gaat met de Oostzaanse jeugd. De cijfers geven echter geen volledig beeld. Om te komen tot een volledig beeld zijn ook interviews gehouden. Door gebruik te maken van kwantitatieve en kwalitatieve gegevens, kunnen we een goed beeld vormen van de doelgroep en de uitdagingen en kansen die er zijn.

3.1 Cijfers CBS

De CBS cijfers zijn voor een deel indicatief. Dit komt omdat de gegevens op verschillende momenten worden gemeten. Verder geven de cijfers de omvang aan en geven dus vooral een kwantitatief beeld.

Categorie	Omschrijving	Aantal	Peildatum
<i>Algemeen</i>	Aantal inwoners	9.187	15 september 2015
	Inwoners tot 20 jaar	2098	15 september 2015
<i>Huishoudens</i>	Totaal huishoudens met kinderen	1548	17 oktober 2014
	Waarvan éénouderhuishoudens	263	17 oktober 2014
	Huishoudens kinderen tot 5 jaar	373	17 oktober 2014
	Huishoudens met 1 kind	662	17 oktober 2014
	Huishoudens met 2 kinderen	716	17 oktober 2014
	Huishoudens met 3 of meer kinderen	170	17 oktober 2014
<i>Inkomen</i>	Huishoudens met bijstandsuitkering	2,1%	2015
	Kinderen in uitkeringsgezin	1,52%	2012
<i>Onderwijs</i>	Leerlingen (speciaal) basisonderwijs	438	Schooljaar 2014-2015
	Leerlingen voorgezet onderwijs	623	Schooljaar 2014-2015

3.2 Emovo

Op het gebied van gezondheid, welzijn en levensstijl van jongeren is in opdracht van de GGD Zaanstreek-Waterland een onderzoek uitgevoerd onder jongeren in de regio. Het onderzoek is met name kwantitatief van aard. Het laatste onderzoeksrapport is van 2014 en is uitgevoerd onder jongeren in de leeftijd van 13 tot 18 (gemiddelde leeftijd is 14,5 jaar). Relevante zaken die opvallen zijn:

Omschrijving	% Oostzaan	% gemiddelde regio
<i>Gedachtes over zelfdoding</i>	14%	14%
<i>Voelt zich wel eens onveilig*</i>	37%	33%
<i>Vindt het op school niet leuk of vreselijk</i>	11%	8%
<i>Afgelopen maand gespijbeld</i>	8%	7%
<i>Afgelopen maand > 3 uur gespijbeld</i>	4%	3%
<i>Verhoogd risico op psychosociale problemen, klas 2</i>	14%	9%

* De afwijking is vooral te herleiden aan de antwoorden die meisjes hebben gegeven.

Op de cijfers valt wat af te dingen. Zo staat in het rapport vermeld, dat geen van de jongeren ooit harddrugs heeft gebruikt. We weten vanuit het Jeugd Netwerk Overleg (JNO), dat het gebruik van harddrugs door jongeren gesignaleerd is. Verklaring hiervoor is de wijze van afname van het onderzoek. Jongeren worden onvoldoende afgezonderd en sociale controle bij het invullen speelt een rol. De cijfers dienen dus als indicatie te worden gezien.

Trends en ontwikkelingen

De volgende trends en ontwikkelingen zijn of worden ingezet op de verschillende onderdelen.

- Suïcide preventie. De GGD voert zelf beleid op de uitkomsten. Zo wordt er gewerkt aan een projectvoorstel suïcide preventie. Kenmerken hierin zijn:
  - Trainingen om suïcide gedachten te herkennen en bespreekbaar te maken
  - Het oprichten van een meldpunt.
  - Collectieve en preventieve interventie specifiek gericht op de jeugd.
- Onveiligheid: In het JNO wordt het gevoel van onveiligheid (bij meisjes) geagendeerd.
- Het verhoogd risico op psychosociale problemen is moeilijk te herleiden, net als het cijfer 'vindt het niet leuk op school of vreselijk'. Aannemelijk is dat dit (deels) verband houdt met kinderen waarvan de ouders gaan scheiden. Ook valt er wellicht een verklaring te vinden in de enigszins gesloten Oostzaanse cultuur. Wanneer problemen moeilijk bespreekbaar zijn, zijn deze moeilijker te signaleren en leidt dat eerder tot problemen. In het paragraaf 4.3 (focus op preventie) wordt daarom dieper ingegaan op deze onderwerpen.

Oostzaan kijkt verder over het algemeen gunstig af ten opzichte van de gehele regio.

3.3 Interviews

Met volgende externe personen zijn interviews gehouden.

- Medewerkers van het Jeugdteam (coördinator en hulpverleners).
- De straathoekwerker
- Drie interne begeleiders en twee leerkrachten van basisscholen
- Een huisarts
- De wijkagenten
- Jongerenwerkers van Raaz
- Ouders en jongeren uit Oostzaan
- Predikant Protestantse Gemeente Oostzaan

De interviews bevestigen het beeld dat de monitoren geven: al met al gaat het goed met de Oostzaanse Jeugd. Ook geven de diverse geïnterviewden aan dat er veel winst wordt gezien (en steeds meer wordt gehaald) in de korte lijnen tussen de professionals. Uiteraard zijn er ook zaken die opvallen. Deze kunnen als volgt worden samengevat.

Over de Oostzaanse cultuur

- De authentieke Oostzaanse cultuur kenmerkt zich als enigszins gesloten. Problemen zijn moeilijk bespreekbaar te maken en worden bij voorkeur in de 'eigen kring' opgelost. Het signaleren en bespreken van problemen wordt daardoor bemoeilijkt.
- Oostzaanse ouders werken doorgaans veel. Pedagogische aandacht voor kinderen kan daarmee onder druk komen te staan.

Organisatorisch

- Voor sommige stakeholders is er onduidelijkheid over de samenwerking en coördinatie tussen partijen die betrokken zijn bij de nieuwe taken van de gemeente (wie doet precies wat en wie is waar verantwoordelijk voor).
- Er is behoefte aan (meer) duidelijkheid over de rol van het Centrum Jong ten opzichte van die van het Jeugdteam.
- Er is mogelijk meer winst te halen door de keten te versterken, bijvoorbeeld om samenwerking rondom scholen te versterken.
- Het systeem werkt niet altijd mee. Zo zijn er juridische en organisatorische belemmeringen om de zorg na 18+ goed te borgen.
- Ten aanzien van jongerenoverlast is er zorg over het feit of er wel voldoende mogelijkheden zijn repressief op te treden tegen lichte overlast. Dit is een primaire taak van de gemeente, welke nu vaak door de wijkagent wordt opgepakt.

Overigens is het goed om op te merken dat tussen het houden van de interviews en het aanbieden van deze nota aan de raad tijd heeft gezeten. Er kan daarom een kleine discrepantie zitten tussen het beeld toen en nu. Dit heeft vooral betrekking op het beeld rond om het Centrum Jong. Dit komt omdat de eerste stappen reeds zijn gezet. Bij punt 4.3 wordt hier verder op in gegaan.

4 Speerpunten en ambities

Aan de hand van de analyses zijn de volgende speerpunten en ambities geformuleerd:

1. Integraal jongerenbeleid
2. Behoeftegericht werken / aansluiten bij Oostzaanse cultuur
3. Positionering/Profilering Centrum Jong
4. Focus op preventie
5. Grip op ontbrekend doelgroepenbeleid

4.1 Integraal jongerenwerk

Sinds de nieuwe taken van de gemeente is en wordt doorlopend geïnvesteerd in de jeugdhulpketen. Het jongerenwerk is onderdeel van de keten en profiteert dan ook van de nieuwe taken van de gemeente. De lijnen zijn kort waardoor integrale benadering en aanpak mogelijk zijn. Het uitgangspunt bij het formuleren van de 'big achievement' is dat het jongerenwerk in het algemeen wordt omschreven. Er wordt dus geen onderscheid gemaakt tussen jongeren die individuele aandacht behoeven, of tussen de verschillende type (doel)groepen jongeren. Hiermee wordt beoogd dat de ambitie op het integrale jongerenwerk niet uitgaat van bijvoorbeeld de aanpak op de groep overlastgevende jongeren. Er is vanuit de integrale aanpak wel aandacht voor deze groep. Om zicht te krijgen hoe er samenhang is met openbare orde en veiligheid, wordt eerst een beeld geschetst van de aanpak van deze groep.

Overlastgevende jongeren

Er zijn in Oostzaan 4 hinderlijke jeugdgroepen (beeld wijkagent maart 2016). Dit houdt in dat deze groepen overlast veroorzaken en enkele vernielingen plegen. Soms wordt door een groepslid een kleine overtreding of misdrijf gepleegd. De overlast die wordt veroorzaakt is niet continu en heeft pieken na de eindexamens, tegen de start van het nieuwe schooljaar en rond de jaarwisseling. Burgers kunnen overlast melden bij jeugdoverlast@oostzaan.nl. De melding wordt ontvangen door de vaste deelnemers van het JNO. Vaak worden direct acties uitgezet; anders worden tijdens het JNO de interventies besproken. Voor jongeren die dreigen af te glijden naar de criminaliteit heeft het college van burgemeester en wethouders de Persoonsgerichte Aanpak vastgesteld. Hierdoor kan de gemeente samen met politie en hulpverleners snel tot een plan van aanpak komen om de jongeren weer op het rechte pad te krijgen. Alle overlastmeldingen van jeugd bij de politie en gemeente worden besproken in het politieoverleg met de burgemeester. De burgemeester wordt op de hoogte gehouden van interventies en wordt daar waar nodig gevraagd hierin een rol te spelen.

Zoals hierboven is geschetst, is ten aanzien van de overlastgevende jongeren, het JNO onderdeel van het integraal jeugdbeleid. Dit staat in relatie met de herijking op het jongerenbeleid dat in 2014 heeft plaatsgevonden. Wat zijn de uitgangspunten van deze herijking en hoe kan de keten ten aanzien van de integrale aanpak nog verder versterkt worden?

De herijking heeft een aantal keuzes gemaakt ten aanzien van het jongerenbeleid. Uitgangspunt van het jongerenwerk is dat deze 'vraaggericht is en uitgaat van het stimuleren van eigen initiatief en het vormen van ideeën, die leiden naar concrete activiteiten. De ingeslagen weg wordt nog altijd als de juiste gezien. Om ambities te kunnen formuleren zijn, specifiek voor dit onderwerp, gesprekken gevoerd met de straathoekwerker, de wijkagent, Stichting Raaz, de coördinator van het Jeugdteam en de jongeren zelf. Op basis van deze gesprekken wordt ingegaan op wat goed gaat en wat

aandachtspunten zijn in het huidige jongerenbeleid. Deze punten richten zich op het jongerenbeleid in zijn algemeen en schetst op hoofdlijnen de verbinding naar de groep overlastgevende jongeren.

Wat gaat goed in het huidige jongerenbeleid?

- Er is sinds maart 2015 een enthousiaste jeugdadviesraad actief.
- Er is een straathoekwerker die bekend en vertrouwd is met de jongeren.
- Er zijn succesvolle activiteiten die worden georganiseerd door de straathoekwerker (huttenbouw en luilak).
- De straathoekwerker en politie weten elkaar goed te vinden wanneer er sprake is van overlast gevende jongeren.
- Er is verbinding met het Jeugdteam vanuit het straathoekwerk en politie.

Wat zijn aandachtspunten?

- Borgen van een vraaggerichte werkwijze: wat is de werkelijke behoefte van jongeren omtrent bijvoorbeeld het jeugdhonk? Zijn de verschillende groepen jongeren gehoord?
- Aandacht voor eigen verantwoordelijkheid van jongeren, neem ze niet te veel uit handen maar maak ze eigenaar van een probleem en oplossing.
- Uitgaan van de talenten van de verschillende betrokken professionals.
- Versterking van het netwerk en de samenwerking (bijvoorbeeld de jeugdadviesraad / Raaz en de straathoekwerker).
- Activiteiten van en voor jongeren, afgestemd op de aangegeven behoefte.
- Bereik van *alle* jongeren.
- Aandacht voor gedeelde visie en aanpak op overlastgevende jongeren. Elementen die meespelen zijn vaak verveling en (emotionele) onveiligheid thuis. Jongeren willen zich gehoord voelen, zij zetten zich af tegen de gevestigde orde en zoeken grenzen op. Een gevoel van autonomie speelt daarbij een rol (zelf kunnen bepalen wat je wil, ook al (of soms juist) als dit ten koste gaat van de ander). Het gedrag is vaak ook een roep om aandacht of erkenning.
- Zicht op repressief optreden tegen lichte overlast. Dit is een primaire taak van de gemeente, welke nu vaak door de wijkagent wordt opgepakt.

The Big achievement (de grootse prestatie)

Alle jongeren in Oostzaan weten we te bereiken. Zij voelen zich gehoord en betrokken bij problemen en oplossingen. Zij voelen zich daardoor verantwoordelijk. Voor iedere jongere met een behoefte, al dan niet reëel, is aandacht. Zij voelen geen drempel in het bespreekbaar maken van problemen. Professionals zijn alert op het signaleren van individuele aandacht en zorg en kennen de weg. Jongeren kunnen daardoor niet tussen wal en schip raken.

Small steps (kleine stapjes vooruit)

Zoals eerder geschetst zijn in een kleine gemeente de lijnen (intern en extern) vaak al kort. Zo is er bijvoorbeeld vanuit de afdeling beleid, regelmatig contact tussen het Centrum Jong en het Jeugdteam. In het al in 2009 opgerichte JNO is de samenwerking tussen het jeugdbeleid en openbare orde en veiligheid versterkt. Het aanvankelijke doel van het JNO was destijds om jongerenoverlast en daaruit volgende interventies met elkaar te kunnen bespreken. Het JNO in deze vorm is echter door (o.a.) de nieuwe taken van de gemeente, maar ook omdat de lijnen inmiddels kort zijn, toe aan een nieuwe impuls. Hoewel het JNO slechts een onderdeel van het volledige jeugdbeleid is, kan het als middel fungeren om de samenwerking tussen professionals, stakeholders en eventueel ouders en jongeren zelf verder te verbeteren. Ook zouden knelpunten in het huidige beleid beter kunnen worden gesignaleerd en worden besproken. Wat zijn dan te nemen stappen?

- Bepalen of het JNO uitgebreid moet worden met meerdere / andere betrokken professionals.
- Onderzoeken of het JNO een meer thematische vorm moet krijgen en bepalen welke thema's geagendeerd dienen te worden.
- Bepalen welke professionals we graag zien als vaste leden van het JNO en welke we willen uitnodigen als gasten.
- Bepalen van het mandaat van het JNO. Adviserend of (alleen) gericht op samenwerking.

- Aandacht voor verhouding tussen andere overlegstructuren, bijvoorbeeld tot de netwerkbijeenkomsten die de coördinator van het Centrum Jong organiseert en het politieoverleg dat wordt gevoerd met de burgemeester ten aanzien van overlastgevende jongeren en de verbinding naar bijvoorbeeld de rol van het Veiligheidshuis.
- Voorkomen van verzanding in een te brede opzet en daarbij het verliezen van focus.

Logical flow (logische volgorde)

Door de gehouden interviews en de uitkomsten daarvan zijn de eerste stappen reeds gezet. Verschillende betrokkenen hebben zich positief uitgelaten over het opnieuw vormgeven van het JNO. De eerstvolgende stap is om met de bestaande leden een nieuwe vorm voor te stellen en vandaar uit te bouwen naar een vorm, die draagvlak heeft in het hele domein jeugd en het domein veiligheid.

4.2 Behoeftegericht werken / aansluiten bij Oostzaanse cultuur

Er wordt al enige tijd gesproken over het gekantelde denken. De oplossingen liggen in de samenleving zelf en niet bij de gemeente, het zogeheten 'van buiten naar binnen werken'. Gemeenten moeten meer faciliterend zijn i.p.v. bepalend. Maar hoe kunnen we dat bereiken? Hoe ziet dat er uit?

The Big achievement (de grootse prestatie)

Het gemeentebestuur van Oostzaan geeft ouders / opvoeders en kinderen de ruimte, luistert en speelt (daarna) in op de aangegeven behoefte. De inwoners en partners van de gemeente weten dat zij oplossingen mogen bedenken /aandragen. Inwoners voelen zich uitgenodigd, verantwoordelijk en betrokken. De drempel is laag en inwoners zien de gemeente als partner die (faciliterend) meedenkt. De gemeente legt verbindingen tussen de aangegeven signalen en treedt waar nodig op als regisseur om thema's en oplossingen bespreekbaar te maken. Er zijn geen belemmeringen of obstakels, die samenwerking tussen ouders, scholen, professionals en gemeente in de weg staan. Alle betrokken partijen kennen de weg.

Small steps (kleine stapjes vooruit)

Welke stappen zijn nodig om dit doel te bereiken? Een eerste stap (bewustwording) is gezet. Scholen en professionals zeggen immers, dat het goed is als ouders / opvoeders betrokken worden bij het signaleren én oplossen van problemen. Wat zijn volgende stappen?

- Bepalen welke partners er nodig zijn om dit te initiëren (bijvoorbeeld via school en in samenwerking met Centrum Jong).
- Bepalen hoe groot of klein we beginnen.
- Ambitie kenbaar maken en betrekken van inwoners.
- Onderzoeken in hoeverre inwoners bereid zijn mee te denken. Waarom wel of waarom niet? Hebben ze voldoende vertrouwen in de (nieuwe) rol van de gemeente?
- Onderzoeken in hoeverre we de behoefte van de inwoners al kennen. Bepalen of dat beeld reëel is.
- Rol van communicatie bepalen.
- Bepalen wat onze belofte is. Wat levert gekanteld werken ons en de inwoner op? Kunnen we als ambtelijke organisatie al voldoende anticiperen op de behoefte van de inwoner?

Logical flow (logische volgorde)

Er zijn binnen de gemeente verschillende parallel lopende lijnen uitgezet die hetzelfde doel beogen. Er zal daarom een pilot worden gestart. De pilot beoogt, naast een start te maken met deze ambitie, ook in kaart te brengen wat de organisatie nodig heeft om het behoeftegericht werken in de organisatie te verankeren. In de pilot wordt de inzet van afdeling communicatie en dienstverlening betrokken. Aan externe inzet kan worden gedacht aan het betrekken van o.a. het Centrum Jong.

4.3 Positioneren / profileren van het Centrum Jong

Centrum Jong wordt door ouders positief gewaardeerd. Uit de enquête van eind 2014 wordt het gemiddelde cijfer van een 7 gegeven. Wat sinds de start van het Jeugdteam in 2014 echter naar voren komt, is dat de positie en taak van het Centrum Jong niet meer voor iedereen duidelijk is. Dit is onwenselijk. Als men niet precies weet wat men aan het Centrum Jong heeft, is dat een afbreukrisico. Ongeloofwaardigheid of onzichtbaarheid ligt dan op de loer. Hoewel hier al enkele stappen zijn gezet is er nog altijd veel winst te halen.

Communicatie speelt hierbij een belangrijke rol. Wat (in ieder geval intern) duidelijk is, is dat het Centrum Jong er voor alle ouders / opvoeders en kinderen is. Er is geen verwijzing nodig en het heeft vooral een informatieve en preventieve taak. Wat dan essentieel is, is dat de doelgroep (met name ouders / opvoeders), niet alleen *weten* dat het Centrum Jong bestaat, maar ook dat ouders het vooral *prettig* vinden daar hun vragen te stellen. Vooral op dit laatste punt is veel winst te halen.

Een sterke positionering / profilering van het Centrum Jong is dan cruciaal. Positionering, zoals dat wordt gebruikt bij product en conceptontwikkeling, betekent letterlijk “het kiezen / verkrijgen van een onderscheidende, relevante en geloofwaardige positie in het hoofd van de klant”. Door een goede positionering krijgt het product of dienst een voorkeurspositie bij de doelgroep. Met andere woorden: als mensen een vraag hebben over opvoeden, denken ze als eerste aan het Centrum Jong.

The Big achievement (de grootse prestatie)

Het Centrum Jong vinden ouders / en opvoeders een fijne plek om hun vragen te stellen. Ze voelen geen drempel en hebben vertrouwen in de oplossingen van het Centrum Jong. Ze weten het Centrum Jong te vinden en bevelen andere ouders aan om ook daar hun vragen te stellen. Omdat ouders zich veilig voelen bij het Centrum Jong gaat er een sterke preventieve werking uit van het Centrum Jong en wordt duurdere specialistische hulp zo veel mogelijk voorkomen.

Small steps (kleine stapjes vooruit)

De eerste stappen zijn reeds gezet. Partners en stakeholders zijn gevraagd naar hun behoefte. Wat hebben zij nodig van het Centrum Jong? Op basis van gesprekken kon de ‘big achievement’ worden omschreven. Aannemelijk is dan ook dat er bij partners en stakeholders draagvlak is en dat zij deze ‘achievement’ toejuichen. Maar hoe gaan we die ambitie verder realiseren? Wat is daarvoor nodig?

Dit is een proces van ontdekken en samenwerken met partners en stakeholders. Ook is het wenselijk de doelgroep (ouders / opvoeders) hierbij te betrekken. Zij bepalen samen de behoefte. Denk bijvoorbeeld aan het (gezamenlijk) organiseren van ouderavonden waarin onderwerpen als (v)rechtscheidingen, (verborgen) armoede, speciale leerbehoeftes (zoals ADHD of hoogbegaafdheid), pesten, gameverslaving, centraal staan. Welke stappen zijn er verder nog te nemen?

- Bepalen welke rol het Centrum Jong krijgt in het regisseren van en naar een vrij toegankelijk preventief (cursus)aanbod.
- Onderzoeken hoeverre aanbod regionaal kan worden georganiseerd of concluderen dat het effectiever is dit lokaal te organiseren. Vervolgens hierop de communicatiestrategie bepalen.
- Bepalen of de eerder genoemde ambitie ‘behoefte gericht werken, aansluiten bij de Oostzaanse cultuur’, de primaire verantwoordelijkheid is van het Centrum Jong.

Een eerste aanzet is gegeven. Zo is er een Goed nieuws-krant over opvoeden gerealiseerd en is een facebookpagina opgericht om de doelgroep beter te bereiken.

Logical flow (logische volgorde)

Het vormen van een ‘coalitie’, het aanwijzen van een proceseigenaar en vervolgens het opstellen van een dynamisch plan van aanpak is de eerst logische volgende stap.

4.4 Focus op preventie

Er is onderscheid te maken tussen verschillende types preventie. Preventie heeft als doel problemen te voorkomen of, als er al problemen zijn, érgers te voorkomen. We richten ons op het eerste. Het laatste, ergers voorkomen, is al beslecht in het Jeugdteam. Preventie is, uitgaande van het voorkomen van problemen, vaak al effectief door thema's bespreekbaar maken. Zodra het normaal is om over een bepaald probleem te praten, wordt deze ook eerder gesignaleerd en is de kans op escalatie of problematiseren kleiner. Belangrijk uitgangspunt is dat we, naast problemen normaliseren, jeugdigen en ouders in positie brengen om zoveel mogelijk hun eigen oplossingen te zoeken. Hierbij brengen we het sociale netwerk in kaart, betrekken we deze, om waar mogelijk ondersteuning te bieden. Preventie is hét middel bij het gezond en veilig opgroeien en vermijdt daarmee dure zorg.

4.4.1 Maximaal benutten van preventief aanbod

Uit de interviews blijkt dat men vindt dat het preventieve aanbod onvoldoende efficiënt wordt ingezet waardoor de effectiviteit afneemt. Het aanbod is versnipperd en organisaties met een vergelijkbaar en/of aansluitend aanbod werken niet of onvoldoende samen.

The Big achievement (de grootse prestatie)

Op basis van de behoefte wordt het preventieve aanbod gevormd en ingezet. Preventieve producten worden vraaggericht ingezet, niet aanbodgericht. Organisaties werken niet langs elkaar heen maar werken samen, versterken elkaar of vullen elkaar aan.

Small steps (kleine stapjes vooruit)

Er zijn verschillende stappen te nemen. Momenteel wordt preventief aanbod ingekocht, maar er is ook (nog) aanbod van gesubsidieerde partners. Daarnaast biedt het Centrum Jong weerbaarheidscurssussen of trainingen sociale vaardigheid, die meestal op de scholen wordt aangeboden. Welke stappen zijn er te nemen?

- Bepalen hoe we het aanbod maximaal op elkaar afstemmen en inzetten.
- Zorgen dat het aanbod voor iedereen overzichtelijk en toegankelijk is.
- Zorgen dat het aanbod compleet is en aansluit op de behoefte.
- Onderzoeken of het aanbod ergens te bundelen is, bijvoorbeeld door een centrale aanmelding te organiseren.
- Bepalen bij welke andere indirecte partijen het goed is om (beter) van dit aanbod af te weten. Denk aan huisartsen, kerken, verenigingen, politie, vrijwilligersorganisaties enz.

Het doel van deze stappen is om te komen tot een volwaardig preventief aanbod waarbij ketenpartners samenwerken aan een sluitend aanbod en optimaal rekening wordt gehouden met de behoefte van de klant.

Logical flow (logische volgorde)

Omdat de gemeente volop bezig is met het vormgeven van de 'transformatie', is er aanleiding en gelegenheid om het gesprek aan te gaan met stakeholders. Op basis daarvan kunnen we beter inventariseren wat de behoefte precies is en in hoeverre het veld in staat is daarop te anticiperen. De eerst logische stap is een partij aan te wijzen die hierin leidend is en met verbetervoorstellen zal komen.

4.4.2 (V)rechtscheidingen

(V)rechtscheidingen zijn een steeds groter wordend probleem. Dit is niet alleen in Oostzaan zo. Ook landelijk neemt het aantal toe. Dat blijkt uit verschillende cijfers. Hoewel er geen harde cijfers over het aantal (v)rechtscheidingen zijn, zijn de landelijke cijfers die er zijn vertaald naar de lokale situatie. Omdat het Jeugdteam voor twee gemeenten werkt, is de vertaling ook voor de gemeente Wormerland gemaakt. Dit laat eveneens de omvang van de twee gemeenten zien. De aanpak zal ook voor beide gemeenten worden ingezet.

Omschrijving	Landelijk	Oostzaan	Wormerland	Totaal
Gezinnen met kinderen	2.100.000	1.548	2.547	4.095
Scheidingspercentage totaal (38,5%)	808.500	596	981	1.577
Echtscheidingen per jaar (3,8%)	78.960	58	95,77	154
Waarvan per jaar ouders met kinderen -22 jaar	33.600	25	41	66
Kinderen per jaar die scheiding doormaken (gem. 2,3 kind per gezin)	77.280	57	94	151
Aantallen problematisch per jaar				
Aantal problematisch (20%)	15.792	11,6	19,15	31
Aantal kinderen problematisch (20% x 2,3 kind)	36.322	26,8	44,05	71
Aantallen vechtscheidingen				
Aantal vechtscheidingen (3,1%)	490	1,8	2,97	5
Aantal kinderen vechtscheidingen (3,1% x 2,3 kind)	1.126	4,2	6,8	11,0

Toelichting op schema:

Van alle huwelijken strandt uiteindelijk 38,5%. Vertaald naar een percentage per jaar is dat 3,8% van de huwelijken een scheiding per jaar aanvraagt. Voor Oostzaan betekent dit dat gemiddeld 25 echtparen met kinderen onder de 22 jaar per jaar een echtscheiding aanvragen. Gemiddeld bestaat een gezin uit 2,3 kinderen, waardoor er gemiddeld 57 kinderen in Oostzaan per jaar betrokken zijn bij een echtscheiding van hun ouders.

Het spreekt voor zich dat kinderen vaak de dupe zijn. Wanneer ouders openlijk ruzie maken, hebben ze onvoldoende oog voor het welbevinden van de kinderen. Dit zorgt voor veel problemen, op korte, maar ook op lange termijn. Uit een interview met de coördinator van het Jeugdteam blijkt dat naar schatting 1/3^e van de jeugdproblematiek een gevolg is van een echtscheiding. Bijlage 1 geeft een uitgebreid beeld van de (mogelijke) problemen en risico's rond (v)echtscheidingen.

Beknopt zijn de risico's:

- Moeilijkheden op school / leerproblemen
- Gedragsproblemen
- Loyaliteitsproblemen
- Moeilijkheden bij aangaan van sociale relaties
- Lager psychologisch welbevinden, meer kans op depressie- en angstsymptomen
- Emotionele kwetsbaarheid / makkelijker beïnvloedbaar zijn voor negatieve invloeden

Het probleem rondom vechtscheidingen is complex. Het systeem en landelijke wet- en regelgeving werken vaak niet mee. Zo spelen perverse prikkels binnen ons rechtssysteem vaak een rol. Niet het belang van het kind staat altijd voorop, maar bijvoorbeeld de uren die gefactureerd kunnen worden bij een langdurige procedure. Ook wordt mediation soms ten onrechte ingezet, bijvoorbeeld wanneer onderhandeling niet mogelijk is en wanneer afdwingen van een beslissing noodzakelijk is. Ook is huisvesting bij echtscheiding een belangrijk knelpunt. Er is er dus alles aan gelegen om een zo goed mogelijke preventieve aanpak te organiseren.

The Big achievement (the grootse prestatie)

Ouders in Oostzaan, die huwelijksproblemen ervaren en/of een scheiding overwegen, trekken tijdig aan de bel. Zij kennen en benutten een veilige plek waar zij hulp vragen én krijgen bij het ingewikkelde scheidingsproces. Het echtscheidingstraject kent geen perverse prikkels die het traject frustreren. De hulp en ondersteuning is integraal, effectief en gaat uit van het belang van het kind. Ouders laten zich (daardoor) niet (ver)leiden door negatieve emoties en zijn in staat het belang van hun kinderen voorop te stellen. (Zijdelinks) betrokken professionals signaleren vroegtijdig en voelen zich verantwoordelijk om de signalen te bespreken. Dat kan met de ouders zijn, maar ook (eerst) in vertrouwelijkheid / anoniem door advies te vragen aan een (echtscheidings)deskundige.

Small steps (kleine stapjes vooruit)

Er is veel aanbod. Echter, aanbod is slechts een (beperkt) onderdeel. Het is nodig om eerst goed in beeld te krijgen wat precies de lokale mogelijkheden zijn. Wat zijn nog meer te nemen stappen?

- Bepalen wie moet met wie samenwerken.
- Op gang brengen van het gesprek en zorgen dat de neuzen dezelfde kant op staan als het gaat om de te nemen verantwoordelijkheid.
- Kijken wat er (naast sturing en inkoop) regionaal dient te worden opgepakt en welke partners daarbij nodig zijn.
- Inzicht in welke zaken we invloed hebben en op welke niet.
- Onderzoeken en bepalen of er bewezen succesvolle aanpakken zijn en welke het best bij de Oostzaanse behoefte past.
- Denken buiten de kaders. Zijn er minder voor de hand liggende oplossingen en partners? Denk aan het realiseren van tijdelijke thuisvesting. Als voorbeeld, in Amsterdam is er huisvesting / opvang voor gescheiden vaders.

Logical flow (logische volgorde)

De eerste stap lokaal is het realiseren van een taskforce echtscheidingen. Deze taskforce bestaat (in ieder geval) uit:

- Een deskundige vanuit het Jeugdteam,
- Medewerker van het Centrum Jong,
- Een afgevaardigde vanuit het basisonderwijs
- Een beleidsadviseur van de gemeente
- Een jeugdarts en / of huisarts

Deze taskforce maakt een gezamenlijk en dynamisch plan van aanpak, dat jaarlijks wordt geëvalueerd en indien nodig bijgesteld.

4.5 Grip op ontbrekend doelgroepenbeleid

Er zijn twee doelgroepen gesignaleerd die extra aandacht vragen.

Deze doelgroepen zijn:

1. Jongeren die 18+ zijn (verlengde jeugdzorg)
2. Kinderen die een behandeling volgen in een JGZ instelling (reiskostenvergoeding)

4.5.1 Jongeren die 18+ zijn (verlengde Jeugdzorg)

Omdat gemeenten vanaf 2015 verantwoordelijk zijn voor zorg en ondersteuning voor jeugdigen én voor de ondersteuning voor iedereen vanaf 18 jaar en ouder, kunnen gemeenten doorlopende zorgpaden voor jongeren realiseren, ook na het 18e levensjaar. Vaak hebben deze zorgpaden bij jeugdigen vanaf een jaar of 16 ook een relatie met het vervolgonderwijs en/of het verkrijgen van startkwalificatie en het vinden van werk en passende huisvesting. Ondanks dat jongeren formeel van systeem veranderen (bekostiging via Jeugdwet eindigt) kan desalniettemin de continuïteit van zorg voor deze groep worden geborgd.

Er is wettelijk bepaald dat de overgang van zorg dient te worden opgenomen in het WMO beleidsplan. Deze nota gaat dan ook alleen in op de aandachtspunten die daarin dienen worden meegenomen.

The Big achievement (the grootse prestatie)

Er zitten geen gaten en juridische belemmeringen in de overgang. Jongeren die 18 worden, kunnen niet tussen wal en schip geraken. Er is regionale afstemming waar nodig, lokale inzet waar kan.

Small steps (kleine stapjes vooruit)

Om te kunnen bepalen welke oplossingen het beste zijn, is het belangrijk om (verder) inzicht te krijgen in de omvang van verschillende knelpunten. Wat zijn de (lokale) knelpunten tot nu toe?

- Overgang voor kinderen met enkelvoudige problematiek is onvoldoende geborgd.
- Het Jeugdteam loopt bij de overdracht tegen wachtlijsten aan van ketenpartners waarbij zorg is ingekocht. Dit gaat ten koste van een snelle doorstroom richting WMO of zorgverzekeraar, maar

gaat ook ten koste van een snelle instroom bij het Jeugdteam zelf. Immers, als consultants onnodig met jongeren blijven zitten, gaat kostbare tijd verloren.

- Om continuïteit te kunnen borgen wordt (mogelijk) onnodig specialistische hulp ingeschakeld.
- Er is geen specialisme en coördinatie (bij het sociaal team) die een soepele overgang borgt.

Vragen die helpen deze (lokale) knelpunten op te lossen.

- In hoeverre is het sociaal team nu voldoende toegerust in te spelen op enkelvoudige problematiek?
- In hoeverre *willen* we het sociaal team toerusten om hierop in te spelen? Of is het beter om de zorg beter / anders in te kopen?

De overgang is overigens bij veel gemeenten een issue. Door navraag en onderzoek kunnen de volgende uitgangspunten in overweging worden genomen.

- Er zijn geen juridische belemmeringen om zorg na 18e door te laten lopen, alleen organisatorische en financiële.
- Continueer de zorg gericht op bereiken van zelfstandigheid en niet op bereiken van 18 jarige leeftijd.
- 18 jaar grens niet problematiseren.
- Regel financiering aan de achterkant (bijv WMO budget overhevelen naar jeugdhulpbudget, als dit beter past)
- Denk aan een samenwerkingsbudget 18+ samen met zorgverzekeraar.
- Koop in met randvoorwaarden: hulp gericht op verkrijgen zelfstandigheid, module op eigen benen, perspectiefplan samen met jongere opstellen, werf ervaringsdeskundigen om jongeren te begeleiden, niet stoppen bij 18.
- Laat jeugdzorgaanbieders ook offreren op WMO. Zorg vanuit jeugdzorgaanbieder is anders dan volwassenenzorgaanbieder.

Deze vragen schetsen slechts een beeld van wat nodig is om tot de gewenste oplossingen te komen. Binnen het WMO beleidsplan wordt hier nader op ingegaan. Om die reden wordt de laatste stap 'de logical flow / de logische volgorde' in deze nota niet uitgewerkt.

4.5.2 Kinderen die behandeling volgen bij een JGGZ instelling (reiskostenvergoeding)

Er zijn verschillende manieren om deze doelgroep te bedienen. Gemeenten kiezen vaak om dit onder te brengen bij de regeling leerlingenvervoer. Een alternatief is om de voorziening onder te brengen onder de vervoersvoorziening WMO of onder de hardheidsclausule zoals de verzekeraar deze toepaste. Als uitzondering op de alle omschreven ambities wordt voor dit onderdeel geen BSL methode toegepast. Reden hiervoor is dat er op korte termijn een oplossing voor deze doelgroep dient te komen. Daarom wordt voor deze ambitie de doelstelling SMART geformuleerd.

<i>Specifiek</i>	Er is een (voorlopige) regeling die zowel duidelijk en efficiënt is voor inwoners en professionals. Deze is te vinden via de website van Oostzaan en wordt bekend gemaakt bij het Jeugdteam en andere betrokken professionals (Centrum Jong).
<i>Meetbaar</i>	Middels een collegevoorstel wordt het beste scenario vastgesteld.
<i>Acceptabel</i>	De regeling is, voordat hij aan het college wordt voorgelegd, afgestemd met de uitvoering.
<i>Realistisch</i>	Het gaat, tot nu toe, om een beperkte doelgroep. In 2015 ging het slechts om 1 aanvraag. Daarom zal er vooralsnog gekozen worden voor een eenvoudige en voorlopige regeling. Bij de herijking van het leerlingenvervoer wordt deze doelgroep mogelijk meegenomen.
<i>Tijdsgebonden.</i>	In het tweede kwartaal van 2016 wordt de voorlopige regeling door het college vastgesteld.

5 Bewaken voortgang en financiële middelen

Wij willen met deze nota actief aan de gang. Dat betekent dat, gezien de dynamiek in het veld, een goede bewaking van de voortgang en het eventueel kunnen bijstellen van beleid en middelen nodig is. De BSL methode is de basis om de ambities te realiseren. Daarnaast zijn er verschillende momenten om de voortgang te bewaken.

5.1 Bewaken voortgang

Na vaststelling van het beleid door de raad wordt een planning opgesteld waarin staat vermeld welke medewerker voor welke deelactiviteit verantwoordelijk wordt, en binnen welke termijn deze activiteiten worden uitgevoerd. De voortgang wordt eveneens bewaakt doordat de ambities worden opgenomen in de P&C cyclus. Tussentijds wordt de nota uitgebreid geëvalueerd waarin (tenminste) de volgende onderdelen aan bod komen.

- Wat is de huidige stand van zaken?
- Welke (kleine) stappen zijn er onderzocht en wat is daarvan gerealiseerd?
- Welke knelpunten zijn er eventueel geconstateerd?
- Wat is nodig om eventuele knelpunten op te lossen?
- Zijn er aanpassingen nodig?

De evaluatie zal in 2018 ter info, en indien nodig ter vaststelling, aan de raad worden aangeboden.

5.2 Financiën

Voor verschillende speerpunten en ambities is middels dit document de stip op de horizon gezet. Om een vliegende start te kunnen maken, wordt een werkbudget voorgesteld. Dit werkbudget wordt benut voor twee doeleinden. Enerzijds om incidentele uitgaven mee te kunnen bekostigen, anderzijds om een impuls te kunnen geven aan het realiseren van de speerpunten en ambities.

Te denken valt aan:

- Het inzetten van expertise.
- Het organiseren van een congres of conferentie.
- Het organiseren en opstellen van een gezamenlijke agenda.
- Het organiseren netwerk / thema / of expertisebijeenkomsten.
- Het (laten) ontwikkelen van een platform (bijvoorbeeld voor jongeren of voor het Centrum Jong).
- Een impuls kunnen geven aan (interne of externe) communicatie doelstellingen.
- Het kunnen realiseren van aangegeven behoeftes om de samenwerking te bevorderen, bijvoorbeeld een manier om (beter) met elkaar te communiceren.
- Het beter inkopen / gericht inzetten van (preventief) aanbod, bijvoorbeeld ten aanzien van (v)rechtscheidingen.

Om bovenstaande voorbeelden te kunnen inzetten wordt voor 2016 een incidenteel budget van € 10.000 en vanaf 2017 een jaarlijks werkbudget van €20.000 voorgesteld. We stellen voor het (nog) in 2016 benodigde budget van € 10.000 (we starten halverwege het jaar) te bestemmen uit het voordelig saldo van de jaarrekening 2015. Het vanaf 2017 jaarlijks benodigde budget van €20.000 wordt opgenomen in de kadernota/contourennota waarbij dan een integrale afweging kan plaatsvinden. Het bedrag is voor de helft om activiteiten uit de nota op te starten en voor de andere helft om een impuls te geven aan activiteiten die ook buiten dit beleidsveld kunnen liggen (bijvoorbeeld veiligheid). Het is daarbij van belang om op te merken dat wij daarbij afhankelijk zijn van rijksbudgetten. Als gedurende de looptijd van dit beleidsplan wordt besloten op de budgetten te korten, kan dat eveneens bijstelling van de ambities betekenen.

6 Conclusie en beslispunten

Geconcludeerd kan worden dat door de nieuwe taken van de gemeente het hele sociaal domein volop in beweging is. Om goed te kunnen anticiperen op deze continu veranderende omstandigheden is een dynamisch Jeugdbeleid opgesteld. Zo kan gedurende de tijd blijken dat de verschillende ambities met elkaar verenigbaar blijken. Denk bijvoorbeeld aan het herpositioneren van het Centrum Jong en de ambities omschreven bij het behoefte / vraaggericht werken. De ene ambitie kan wellicht worden meegenomen in het realiseren van de ander. De ambities zijn in die zin niet op zichzelf staand. Ook is het goed om op te merken dat samenwerking met partners en vooral scholen van groot belang is. Op scholen is de kans op signalering het grootst, terwijl hun primaire taak onderwijs is. Scholen zoeken vaak zelf naar de invulling van de maatschappelijke verantwoordelijkheden naast het onderwijs. Wellicht kan daarom blijken dat scholen op enige wijze versterkt moeten worden om de ambities te kunnen realiseren. Met deze overwegingen in ogenschouw geeft de gemeenteraad met de vaststelling van dit document de kaders aan voor de wijze waarop Oostzaan het Jeugdbeleid de komende vier jaar gaat vormgeven en uitvoeren. Voor een goed overzicht vatten wij hieronder de (beslis)punten uit het beleidsplan samen, waarmee bij de vaststelling is ingestemd.

Integraal jongerenwerk

- ✓ We werken aan een integraal jeugdbeleid waarin alle betrokken partijen elkaar weten te vinden en met elkaar samenwerken.
- ✓ Er komt een nieuwe gedragen vorm voor het JNO.
- ✓ Jongeren kennen de weg en voelen geen drempel bij het vragen om hulp, het bespreekbaar maken van problemen en het aandragen van oplossingen.
- ✓ De lijnen in het jongerenwerk zijn kort. Professionals signaleren en acteren op individuele zorgbehoeftes.
- ✓ We streven ernaar alle Oostzaanse jongeren te bereiken.
- ✓ Er zijn activiteiten voor en door jongeren.

Behoeftegericht werken / aansluiten bij Oostzaanse cultuur

- ✓ Er wordt gewerkt aan een vorm waarin het gemeentebestuur zicht krijgt op de behoefte van ouders en kinderen.
- ✓ Ouders, stakeholders en betrokken professionals worden betrokken bij dit proces.
- ✓ De gemeente luistert, denkt mee, faciliteert en legt verbindingen.

Positioneren / profileren van het Centrum Jong

- ✓ De positionering van het Centrum Jong wordt opnieuw onderzocht.
- ✓ Centrum Jong wordt een veilig(re) plek voor ouders en opvoeders. Zij voelen geen drempel (meer) om het Centrum Jong in te schakelen.
- ✓ Het Centrum Jong is meer zichtbaar, beter benaderbaar en vormt een belangrijkere spil in het voorliggende veld.

Focus op preventie

(met daarin de volgende onderdelen):

Maximaal benutten van preventief aanbod

- ✓ Preventieve producten worden afgestemd op de behoefte, dus vraaggericht niet aanbodgericht.
- ✓ Betrokken partijen werken met elkaar samen en versnippering van het aanbod wordt teruggedrongen (er wordt gekeken naar ontschotting van middelen en samenwerking).
- ✓ Er is balans tussen regionale samenwerking en lokale mogelijkheden en behoeftes.
- ✓ Er wordt onderzocht of het aanbod is te bundelen en makkelijk te vinden voor iedere geïnteresseerde.

(V)echtscheidingen

- ✓ Er wordt een taskforce opgericht die onderzoekt welke aanpak (lokaal) nodig is.
- ✓ Er wordt gewerkt aan een aanpak waarbij perverse prikkels zo min mogelijk een rol spelen.

- ✓ De hulp en ondersteuning is integraal en het welbevinden van kinderen staat voorop.
- ✓ (Zijdelings) betrokken professionals signaleren tijdig en voelen zich verantwoordelijk signalen te bespreken. Er wordt dus niet gedacht 'dat is mijn taak niet'.
- ✓ De gekozen aanpak is voor iedereen helder en professionals weten elkaar te vinden.
- ✓ Er wordt gedacht aan creatieve oplossingen.

Grip op ontbrekend doelgroepenbeleid

(met daarin de volgende onderdelen):

Jongeren die 18+ zijn (verlengde Jeugdzorg)

- ✓ Er wordt gewerkt aan een systeem waarin geen gaten zitten bij het continueren van zorg.
- ✓ Er is regionale afstemming waar nodig. Deze wordt vertaald naar lokale mogelijkheden.
- ✓ De uitgangpunten en afwegingen in deze beleidsnota zijn afgestemd met het WMO beleidsplan.

Kinderen die behandeling volgen bij een JGGZ instelling (reiskostenvergoeding)

- ✓ Er komt een eenvoudige voorlopige regeling.
- ✓ In het tweede kwartaal 2016 wordt de (voorlopige) regeling door het college vastgesteld.
- ✓ Bij de herijking van het leerlingenvervoer wordt deze doelgroep mogelijk meegenomen in een definitieve regeling.

Evaluatie en financiën

- ✓ Na vaststelling van het beleid door de raad wordt een planning opgesteld waarin staat vermeld welke medewerker voor welke deelactiviteit verantwoordelijk wordt, en binnen welke termijn deze activiteiten worden uitgevoerd.
- ✓ De voortgang wordt bewaakt doordat ambities worden opgenomen in de P&C cyclus.
- ✓ Tussentijds wordt de nota geëvalueerd.
- ✓ Er wordt vanaf 2017 een jaarlijks werkbudget van € 20.000 euro voorgesteld. Voor 2016 is dat € 10.000 (we starten halverwege 2016).
- ✓ Voor 2016 wordt voorgesteld het gevraagde budget ad € 10.000 uit het positief saldo 2015 te bekostigen. Vanaf 2017 wordt het benodigde budget van €20.000 opgenomen in de kader/contourennota waarbij dan een integrale afwezig kan plaatsvinden.

7 Slotwoord

Doordat bij het opstellen van deze nota vele partijen zijn betrokken, kon een goed beeld worden gevormd van de uitdagingen en kansen die er liggen. Ook al geven de verschillende monitoren en interviews aan dat het goed gaat met de Oostzaanse Jeugd, grijpen we met deze nota de kans om de verschillende speerpunten en ambities te realiseren en de integraliteit verder te versterken.

Bijlage 1 – Mogelijke gevolgen van echtscheiding voor het kind

(Bron: Nederlands Jeugdinstituut)

Op basis van onderzoeken in binnen- en buitenland blijkt dat een scheiding gevolgen kan hebben voor kinderen. Hieronder staat wat de gevolgen kunnen zijn voor kinderen van verschillende leeftijden (Van der Molen 2007):

Kind 0-2 jaar

- Het jonge kind heeft geen taal tot haar beschikking, reageert op stress en spanning, door meer te huilen.
- Het kind is extra kwetsbaar. Wanneer een van de ouder niet meer thuis is en het kind iedere week een lange reis moet maken naar een ander huis, is er sprake van een verlieservaring die in de ontwikkeling van het kind lang kan doorwerken. Kind voelt dat vaste ritmes veranderen.
- Gemis van een tweede verzorgende ouder.
- Kind vangt ook negatieve signalen van de ouder(s) op en associeert die op onbewust niveau met negatieve gevoelsbeleving over zichzelf en de ouder(s).
- Kind krijgt niet de mogelijkheid om beide ouders in gelijke mate als ouder te beleven.
- Ouder(s) zijn emotioneel minder beschikbaar, minder sensitief en minder responsief.
- Hechttingsproces loopt risico.

Peuter 2-4 jaar

- Minder kans om zich te kunnen identificeren met beide ouders in hun ouderrol.
- Risico dat kind de reden van echtscheiding aan zichzelf relateert.
- Ouders kampen zelf met moeite (angsten) om greep te krijgen op hun eigen wereld die net is ingestort. Deze angst beïnvloedt mogelijke typische angsten van de peuter.

Kleuter 4-6 jaar

- Legt de schuld van de scheiding bij zichzelf.
- Interpreteert het vertrek van ouder als persoonlijke afwijzing.
- Boosheid wordt elders geuit.
- Is bang om andere ouder ook te verliezen.
- Vertoont regressieverschijnselen.
- Valt vooral terug op fantasie en magisch denken.
- Heeft veel vragen over de toekomst.

Jong basisschoolkind 6-9 jaar

- Kind maakt zich zorgen om ouder(s), gaat ouder tevreden stellen en zich aanpassen.
- Prille identificatie met de ouder die het meest slachtoffer van de situatie is.
- Risico op parentificatie (identificatie met de ouders).
- Risico op slechte schoolprestaties als gevolg van een verstoring van het basale leerproces.
- Eventueel schoolwisseling door echtscheiding/verhuizing midden in het basale leerproces.
- Kind moet mogelijk stoppen met deelname aan clubs of hobby's door financiële teruggang gezin.

Ouder basisschool kind 9-12 jaar

- Zoekt compensatie buiten het gezin.
- Verdriet en onbegrip omdat het ziet dat andere gezinnen nog wel intact zijn.
- Voelt zich in de steek gelaten door ouder(s).
- Kan scheiding rationeel wel begrijpen, maar emotioneel nog niet verwerken.
- Ontwikkelt coping mechanismen om emotioneel overeind te blijven.
- Verliest in geval van verhuizing vaste vriendjes.
- Verliest door financiële teruggang deelname aan clubs, en dergelijke.

Jonge puber 12-14 jaar

- Emotionele verwarring.
- Wendt zich vervroegd af van het gezin.
- Vertoont vooral problemen als ouder(s) nieuwe relatie aangaat.
- Zoekt elders steun.
- Zet zich heftig af zonder compensatie.
- Sneller geneigd partij te kiezen, polarisatie.
- Verandering in eigen ontluikende seksualiteit, of sneller of afhoudender.
- Risico op horizontale relatievorming tussen ouder(s)-kind.
- Minder sociale controle op het kind.
- Sneller kans op afglijden.

Oudere puber 14-17 jaar

- Schaamte.
- Versterkte onzekerheid.
- Boosheid.
- Legt schuld bij de initiërende partij.
- Versnelde losmaking van thuis.
- Verlies van ontzag, respect voor ouders.
- Aanpassingsproblemen.
- Minder toezicht van ouders op de jongere.
- Sneller afglijden.

Adolescent 17-20 jaar

- Regressie.
- Reactieformatie (bijvoorbeeld angst wegbluffen).
- Overmatige aanpassing.
- Compensatie.
- Rationalisatie.
- Ontkenning/verdringing.
- Polarisation.